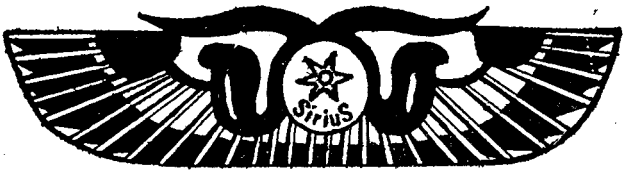

KARMA

EYLEM=YAZGI≡NEDEN=SONUÇ
YASASI VE İŞLEYİŞİ

BİLİM ARAŞTIRMA MERKEZİ

KARMA

EYLEM-YAZGI-NEDEN-SONUÇ
YASASI VE İŞLEYİŞİ

BİLİM ARAŞTIRMA MERKEZİ

Yayınevi — İstanbul

«Çağdaş bilimsel araştırma, giderek, herşeyin altında yatan bir 'birlik' kavramının ve 'tezahür etme'nin ilk kaynağını keşfetmek arzusunun çevresinde halkalanma eğilimi göstermektedir. Bilim adamları —hatta, Einstein gibi insanlar dahi— sadece, ... o 'Yüce Kozmik İfşaatlar'ın eşiğinde yer almaktadırlar. Hakikat'e olan aşkları, onları, kaçınılmaksızın, Doğu'dakilerce Karma Yasası diye bilinen o yüce Sebep-Sonuç Yasası'nın işleyişlerini en nihayet görebilecekleri ve anlayabilecekleri o 'saf bilim' âlemine doğru, yukarıya çekecektir. Bu Yasa, anlaşıldığında, kitleler tarafından da, varlıklarının bütünüleyici bir parçası olarak kabûl edilecektir. Beşerler, en küçük fiillerinin ve şimdilik tesadüfün ya da cezalar ve ödüller dağıtan, anlaşılması güç bir varlığın işi olduğuna inandıkları olayların yanısıra düşüncelerinin dahî bu Sebep-Sonuç Yasası'na tabi olduğunu idrâk edeceklerdir. İşte o zaman, bu Yasa'nın Geçmiş-Şimdi-Gelecek ile bağıntılı olarak işleyişi, kabûl edilmiş bir prensip haline gelecek ve sosyal yaşamın tüm idarecilerinden, gerekli olan ilgiliyi görecektir.»

Master Hilarion

(Gezegensel Okült Hiyerarşi'nin
Üstadoğları'ndan)

Anrias, David. **Through the Eyes of the Masters**, London, Routledge & Kegan Paul, 1932.

Birinci Baskı : Mayıs 1980
Dizgi - Baskı : Işık Matbaası
Kapak Baskı : Barış Matbaası
Cilt Yapımı : Kardeşler Ciltevi

İ Ç İ N D E K İ L E R

1. BÖLÜM

KARMA YASASI VE GENEL ANLAMI

2. BÖLÜM

DOĞU DİN VE FELSEFESİ'NDE KARMA

- a — Jainizm Dini'nde Karma Öğretileri
- b — Budizm Dini'nde Karma Öğretileri
- c — Bhagavad Gita ve Karma-Yoga
- d — Brahma Öğretisi'nde Karma Yasası Türleri
- e — M. Hiriyanna: Hint'te Karma Öğretisi

3. BÖLÜM

KADER, MUKADDER VE KARMA

- a — Sebep-Sonuç Yasası ve İslam Mezhepleri
- b — Sebep-Sonuç Yasası ve Kur'an Ayetleri
- c — Sebep-Sonuç Yasası ve Ruhsal Tebliğler

Hız. Muhammed ve Karma Hadisleri

— Elini kalbine koy; kendi nefesine yapmak istemediğin Şeyi kardeŐine de yapma.

— İncil'de yazılıdır: Neyaparsan onu bulursun, hangi ölçekle tartarsan o ölçekle tartılırsın.

— Kötülüğün ardından hemen bir iyilik yap ki, onu mahvetsin.

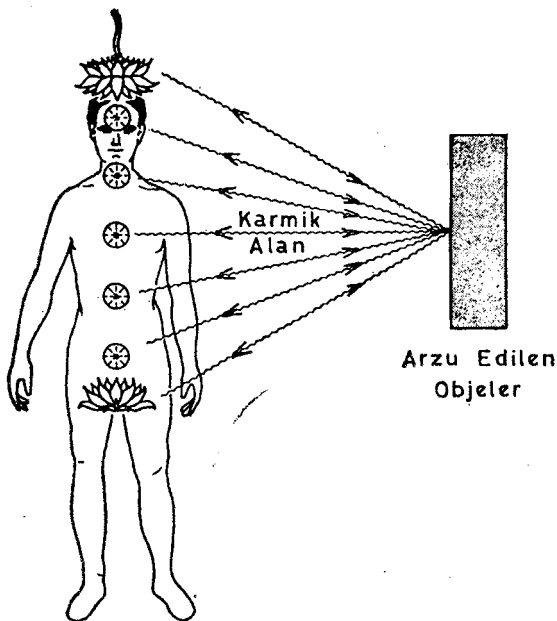
Hız. İsa ve Karma Sözlery

— Hükmetmeyin ki, hükmolunmayasınız. Çünkü ne hükümle hükmederseniz, onunla hükmolunacaksınız; ölçtüğünüz ölçü ile de size ölçülecektir. (Matta, 7/1)

— Doğrusu size derim: Yeryüzünde her ne bağlarsanız, gökte bağlanmış olur; ve yeryüzünde her ne çözerseniz, gökte çözülmüş olur. (Matta, 18/18)

— İnsandan çıkan şeydir ki, insanı kirletir. Çünkü içten, insanların yüreğinden, kötü düşünceler, fuhuşlar, hırsızlıklar, katiller, zinalar, tamahlar, kötülükler, hile, şehvet, kemgözlük, küfür, gurur ve akılsızlık çıkar. Bütün bu kötü şeyler içten çıkarlar, ve insanı kirletirler. (Markos, 7/20 - 23)

— İyilik işleyenler hayat kıyametine, ve kötülük işleyenler hüküm kıyametine çıkacaklardır. (Yuhanna, 5/29)

Karmik Alan'a Bağlılığın Oluşması

Bir arzuya yanıt olarak bir eylemde bulunduğumuz zaman, bu eylemin harekete geçirdiği enerji dalgaları arzu ettiğimiz objeye çarpar ve gerisin geriye bize yansır. Tekrarlanan bu 'geri tepmeler'le birlikte, Şakralarımız'dan biri ya da daha fazlası, kısa bir süre sonra, geriye yansıyan dalgalardan etkilenir ve sonunda da sözkonusu objeye, sanki onun tarafından manyetik olarak cezbediliyormuşçasına bağlanır. Kendimiz ile, arzu edilen objeler arasındaki bağlantı, etkilenmiş olan Şakralar'ın sayısına göre şiddetlenir ve etkilenen her bir Şakra, Karmik Alan'a daha bir bağlı hâle gelmesi demektir, [ki bu da, daha bir nefsaniyete batmak anlamına gelmektedir; tersi ise, vicdaniyet'tir].

Ö N S Ö Z

Kişi, bir diğer varlığın karmik ihtiyacının vasıtası olurken, kendine ait bir karma da yüklendiğini veya bir karmasınının telafisi içinde olduğunu bilmelidir. Hiç bir sebebin sonuçsuz kalmayacağını ve kazanılmış her sonucun telafi edileceğini ve yaşanacağını bilmelidir. Kişisel yaşam defterinin, varlığın küçük büyük eylemini, her düşünce, niyet, tahayyül ve tasavvurunu kaydettiğini ve hiç bir şeyin atlanmadan ferdi yaşam defterine kaydolduğunu ve bunların yaşam içerisinde yaşanacağını, kişi bilmelidir. Ve zaten kendi hayat olayları üzerinde yapacağı düzenli gözlemler de, eylemlerinin nasıl yaşantıları içinde karşısına çıktığını gösterecektir.

Karma Yasası gerçeğini bilerek yaşamak, kişiyi bilgi ve bilgeliğe götürecektir. Bunu öğreniniz ve başkalarına da öğretiniz.

Hayatın işleyişini ve düzenini, insanların yaşam ve karma ihtiyaçlarına göre tanzim ve tertip eden İdareci Mekanizma, insanlığı böylece, genel bir uygulama ile evrim hedefi olan yere doğru götürmektedir. Kişiler tek tek, tüm maddi ve manevi faaliyetleri ile, ferdi yaşam defterlerine yazdıkları sebep ve sonuçları, bir nizam dahilinde gene yaşam yollarında bulmaktadır. Bunlar, varlıkların, evrim yolundaki itici güçleri, bilgileri, tecrübeleri, yol ve yön göstericileri olmaktadır. İdareci Mekanizma, her varlığın yaşam defterindeki faaliyet nüvelerini, öylesine bir hayat içerisinde ortaya çıkarmakta ki, değişik varlıkların ihtiyaçları, birbirlerinin ihtiyaçlarının karşı karşıya getirilmeleri ile, yan yana dizilmeleri ile vb. yollarla giderilmektedir. Bunlar, karmaların yaşanması, yeni karmaların oluşturulması ve böylece varlığın evrimleştirilmesinin ifadesidirler.

Kişi, neler yaptığını biliyorsa, gelecekte veya daha yakın zamanda, nelerle karşılaşacağını da biliyor olmak zorundadır. Niyetlerine göre karşılık bulacağını ve hiç bir eyleminin sonuçlarından kaçınamayacağını bilmelidir.

1. BÖLÜM

KARMA YASASI VE GENEL ANLAMI

«... Tüm fiillerimizin sonuçlarından kendimizin sorumlu olduğu anlamına gelen Karma kavramının kendisi de 'nedensellik [illiyet] doktrini'ne ve 'ödüllendirici ya da cezalandırıcı adalet yasası'na dayanmaktadır. Geçmiş bir yaşamdaki eylemlerimiz şimdiki mevcudiyetimizi belirlemiştir; şimdiki tavrımız bir sonraki enkarnasyonumuzu belirleyecektir.... Yeryüzü, eğitildiğimiz okuldur ve [fizik] yaşamın bize öğreteceği tüm dersleri öğrenene kadar da ödüllermizi ya da cezalarımızı [yaşamak] üzere bu yeryüzü [okuluna] tekrar tekrar dönmek zorundayız.»

Benjamin Walker

Beyond the Body, London, Routledge & Kegan Paul, 1974

Karma'nın tradisyonel ve doktrinel anlamını bir gözden geçirelim:

Karma kelimesi Sanskrit kökenli olup, «fiil» ya da «yapmak» anlamına gelir. Biz düşündükçe ya da faal oldukça bu düşünceden ve fiilden belirli sonuçlar ortaya çıkar. Böylece, karma, nedensellik (illiyet) yasasıdır (law of causality). Her bir dürtü, çevremizin ya da başkalarının yaşamları üzerinde etki yaratmak suretiyle ya da doğal ve kozmik yasanın işlemesine yol açabileceği için belirli sonuçlar oluşturacaktır. Bunun, herhangi bir doğüstü ya da keyfi yanı yoktur. Doğal yasa karma'dır. Havaya fırlatılan bir taş gravitasyon tarafından etkilenir ve sonuç, taşın yere düşmesidir. Kaba bir söz, bir sebeptir. Bu sözün yöneltildiği kişinin üzerinde yaratılan etki ve aynı şekilde, kişinin buna gösterdiği tepki, karma'dır. Birine gösterilen iyilik ve onun bu iyiliği yapana verdiği karşılık, karma'nın bir diğer örneğidir. Şunu tekrarlamalıyız ki, sebep-sonuç (cause and effect) bağıntısı şeklinde tezahür eden karma her

zaman olumsuz değildir. Hayırlı da olabilir ve çoğunlukla da böyledir.

Karma, insanların düşünceleri ile fiillerini dengeleyen spiritüel ve dünyevi faaliyet biçimini temsil eden Telâfi Yasası'dır (Law of Compensation). Bu dengeleme, doğanın aşına olduğumuz şu sürecine benzetilebilir: «*Kişi, ne ekerse onu biçer.*» Bu yasa, milyonlarca insanın yaşamında yeterli bir şekilde kendisini göstermiş olup, mistisizmin her samimî izleyicisinin birçok deneyimleri sayesinde açıkça ortaya konmuş çok kesin bir prensiptir. Yaşamdaki nasibimizi teşkil eden şartları kendi üzerimizde kendimiz husule getiririz.

Karma, değişmez bir yasadır ve şimdiki devrenin yanısıra çok ilerdeki yaşamlarda da geçerli olacaktır. Gelecek yaşamlarda razı olmaya mecbur kalacağımız şartlardan çoğunu kendi kendimize yaratırız. Yaşamda meydana gelen her şey belirli bir sebebe bağlıdır ve her sebebin de kesin bir sonucu vardır. Bir gün, bir şekilde, adil bir telâfi yoluna gidilmeksizin ya da hareketimiz için adil bir karşılık almaksızın bir diğer insana ya da bir hayvana bile bir iyilik yapamayız ya da zarar veremeyiz.

Yaşamımız süresince olayları dikkatlice gözlemleyip analiz ettiğimiz zaman, birçoğumuz şunu öğreniriz ki, kafamızda barındırdığımız ve ifade ettiğimiz düşünceler, fiillerimizin arkasındaki niyetler ve fiillerimizin kendileri sayesinde gelecekteki olayları ve şartları kendi kendimize yaratmaktayız. Şunu da öğrenmişizdir ki, ya yasa bizi böyle yapmaya zorlamadan önce ya da yasa uygulamanın zorunluluğu üzerimize çöktüğü zaman, telâfi yoluna gitmekten başka, Karma Yasası'ndan kaçınmanın hiçbir yolu yoktur.

Hiçbir kötülük ya da iyilik, hiçbir haksız ya da haklı düşünce ya da fiil, acımasız ya da merhametli hare-

ket yoktur ki, karmik (karmaya ait) kayıtlardan kaçmış olsun ya da telâfi edilmeden bırakılsın. Fiillerimizin kaçınılmaz sonuçlarının yerini bulması aylar ya da yıllar alabilir, fakat yasanın çalışması kesin ve muhakkaktır.

Beşeriyet, insanların toplumsal ve ahlâki davranışları için keyfî olarak yaptığı yasalarla, kişilere fiillerini telâfi ettirmeye çalışabilir. Ancak, bu tür bir telâfi, hiçbir zaman, Karma Yasası'nın kaçınılmaz işleyişinde olduğu kadar adil, merhametli, kesin ve etkili değildir.

Bu yasanın değişmez olduğunu söylemiştik. Bu, Karma Yasası'nın, Tanrı tarafından yaratılan İlâhi bir prensip ya da yasa olduğu ve O'nun İlâhi merhamet, adalet, bağışlama ve sevgi prensiplerine aykırı düşmediği anlamına gelir.

Telâfi Yasası, beşeriyetin kendi yasaları'nda talep ettiği şekilde göze göz isteyen katı-mekanik bir anlayışla işlemez. Bu tür bir işleyiş hiçbir zaman tümüyle haklı, merhametli ve hepsinden de öteye, kişi ve toplum için yapıcı ya da yararlı olamaz. Karma Yasası, doğal olarak, kişi ve toplum için yapıcı ve yararlı olmaya çalışır.

Ne tuhaftır ki — muhtemelen, gerçek yasa'nın yanlış yorumundan ve anlayış yetersizliğinden dolayı — mistik felsefelerin birçok dikkatsiz okuyucusu ve izleyicisi tüm ıstırapların karmik olduğuna inanırlar. Bu inanç, kuşkusuz, şu şekilde belirtilen mantık hatasına dayandırılmıştır: *«Tüm hatalar insana ıstırap getirir; böylece, tüm ıstıraplar da hatalardan doğar.»*

Eğer Telâfi Yasası, İlâhî kökenli Evrensel bir yasa olmasından dolayı adil, merhametli ve yapıcı ise, kötü fiillerin karşılığında dengeleme talep etmesinin yanısıra iyi fiillerin de karşılığını vermelidir. Yasanın işleyişindeki bu hakkaniyet sağduyumuza hitap eder etmez, Te-

lâfi Yasası'nın sadece hatalarımızı cezalandırmaktan ibaret olduğu fikrinin yersizliği de hemen ortaya çıkacaktır.

Karma kelimesinin Telâfi Yasası'nı adlandırmak üzere seçilmesi bir şanssızlıktır. Doğu felsefesinin birçok izleyicisi ile Doğu'lu zihinlerin birçoğu için bu kelime sadece, ıstırap ya da yaşamın sınavları ve sıkıntıları anlamına gelir. Bu iyi bir deyim değildir. Çünkü, hayırlı fiillerimizin ödüllendirilmemesi hâlinde, insanlar, asil bir yaşam sürdürmeye, başkalarına iyilik yapmaya, uygarlığın yapıcı gelişimine serbestçe katkıda bulunmaya eğilimli olmayacaklardır. Eğer insan sadece, yaptığı kötülük için cezalandırılıyorsa, ne kötü faaliyetlerinden vaz geçerdi ne de kötülüğün yerine iyilik yapma dürtüsünü duyardı.

Bizlerin, toplumsal ve ahlâki davranışlarımızla ilgili olarak yaptığımız keyfi yasalarımızın çoğu, kötü fiillerimiz için cezalandırma biçimleri ortaya koyar. Fakat, uygarlık tarihini gözden geçirmekle, kötü fiiller için cezalandırma tehdidinin ne işlenen suçu ne de kötülük yapmaya eğilimli olanların yaptıkları kötülüğün miktarını azaltmamış olduğunu inandırıcı bir şekilde kanıtlamış olacağız.

Yapılan iyilik için övmeyi ve karşılığını vermeyi kurulu düzenimizden tümüyle kaldıracak olursak, kısa bir süre sonra, kötülük yapmayı cezalandıran herhangi bir kozmik ya da insan yapısı yasanın mevcudiyetine rağmen, dünyada, iyilikten daha fazla kötülük buluruz. Sadece Telâfi Yasası'nın işlemesi, kişinin iyilik yapmaya çabalaması için yeterli bir sebep olacaktır. Hayırlı fiillerimiz, düşüncelerimiz ve niyetlerimiz de muhakkak, kötü fiillerimiz ile niyetlerimizin bir ıstırap, cezalandırma, feragat ya da ıslah biçimini davet etmeleri gibi, kendi bereketli ödülleriyle yol açmış olurlar (1). Bu da

bize Şu hususu benimsetir ki, insanlara karşı adaletsiz, haksız ve Őefkatsiz davranmamız hâlinde, öğrenmemiz gereken dersin ya da prensibin, düzeltmenin en etkili ve yapıcı olacağı Şartlar altında ve biçimde dikkatimize sunulması kaçınılmaz olur.

Tüm ıstırabın, hastalıkların, üzüntülerin ve adına kötü talih denilen Şeyin herhangi bir hayırsız ya da kötü fiilimizin ya da niyetimizin karmik sonucu olduklarını ve tüm rahmetlerin, ödüllerin, sevincin ve adına iyi talih denilen Şeyin de iyi, hayırlı fiilerimiz ile yapıcı düşüncelerimizin karmik sonucu olduklarını düşünmek anlamsızdır.

Başımıza gelen talihsizliklerin, ne bu yaşamda ne de önceki herhangi bir yaşamda, bizler tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılmış ya da ifade edilmiş herhangi bir kötü ya da hatalı fiille ve düşünceyle ilgisi olmayan birçok sebepleri vardır. Kuşkusuz, bugün yaşamdaki nasibimizin, çoğunlukla, önceki yıllarda ya da yaşamlarda ne yapıp ne yapmadığımızın sonucu olduğu doğrudur ama, öte yandan da yaşam, her gün, beklenmeyen olaylarla ve görünürde hakedilmemiŐ ödüller ve fırsatlarla dolup taŐar. Her geçen gün, dün ile ya da yaşamımızın geçmiş herhangi bir yılı ile, ya da önceki herhangi bir yaşama ait herhangi bir fiilimiz ya da düşünce-miz ile yakından uzaktan hiçbir ilgisi olmayan sebeplere bağlı bulunan, kendine özgü sınavlarını ve dertlerini getirir.

Örneğin, Tanrı ve Kozmik Yasalar, Tanrı'nın Düzeni'ne uygun olarak, insanlara, yaşam misyonlarını ya da başkalarına yardımı sürdürmelerini mümkün kılacak belirli ödüller ve beklenmeyen avantajlar ihsan etmek hakkına ve ayrıcalığına sahiptir. Bu avantajlar, bunları geçmişlerine ait belirli herhangi bir fiil ya da düşünce sayesinde kazanmamıŐ ya da haketmemiŐ olan kişilere işte bu yoldan gelebilir.

Tezahür etmiş olan sonuçların muhakkak ki belirli bir sebebi vardır, fakat bu sebebin sadece karmik mahiyette olması gerekmez. Kişinin bu rahmetleri ve fırsatları nasıl değerlendirdiği, gelecekteki karmik faaliyetin nedeni olabilir. Ancak, bunlar, her zaman için belirli bir karmik faaliyetin sonucu değildir. Aynı durum, yaşamlarımıza giren şanssız olaylar için de geçerlidir.

Kuşkusuz, Tanrı çoğunlukla bizi denemek ya da kendimizi denememiz için bize bir fırsat vermek ya da bir aktarıcı olarak genel düzene katkıda bulunmamız amacıyla rahmetler ve ödüller bahşeder ya da sınavlar ve sıkıntılar çektirir. Birçok kişinin yaşamına, Karma Yasası'nın faaliyeti olmaksızın, ıstıraplar, sınavlar ve sıkıntılar sayesinde çok hayır gelmiştir. Deneyimlediğimiz, hem iyi hem kötü, hem mutlu hem de mutsuz şeyler sayesinde ki, karakter ve kişiliğimiz gelişir.

Yaşamın tüm deneyimlerini doğrudan geçmiş fiillerden gelen bir sonuç olarak görmek, tüm yaşamı tamamiyle mekanik bir temel üzerine oturtmak olacaktır ki, bu da Tanrı'nın müdahalesi ya da Tanrı'nın hakları ile ayrıcalıklarının kendiliğinden ifade bulması için hiçbir imkân bırakmayacaktır: Evrensel düzeni, ileriye dönük hiçbir görünümü, geleceği içeren hiçbir mütalâası, evrimsel hiçbir faktörü ve ilâhi hiçbir inayet ve sevgi ögesi bulunmayan ve zekî olmayan bir etki-tepki sistemine indirgeyecektir.

Şu kaçınılmaz soru akla gelecektir: «*Bir kişinin içinde bulunduğu iyi ya da kötü durumun karma sonucu mu yoksa doğrudan gelen İlâhi hüküm sonucu mu olduğunu nasıl bilebiliriz?*» Şunu da eklemeliyiz ki, şimdiki yaşamımızda açıklanamayan herhangi bir olayın meydana gelişinin sebebi, bu olaydan öğrenilmesi gereken dersin şuuruna varmamız kadar önemli değildir.

Eğer bir ödüllendirme ya da yararlı bir durum ile karşı karşıyaysak, Tanrı'ya ve Kozmik Evren'e şükredelim ve idrâk edelim ki, bu Rahmeti meydana getiren sebep ne olursa olsun, artık görevimiz, diğerkâmca, severek ve yapıcı bir şekilde bu hayırdan yararlanmaktır. Eğer bir hastalıkla ya da aleyhimize bir durumla karşı karşıyaysak, muhtemel bir sebep için geçmişi aramak yerine, böylesine bir durumun ihtiva edebileceği dersi öğrenmeye çabalamalı ve şartların üstesinden gelmek ve şartlara hakim olabilmek için elimizden geleni yapmalıyız. Böyle yapmakla karakterimizi güçlendirir, bilgeliğimizi arttırır ve yaşamımızı öylesine yaşamaya azmederiz ki, bir daha karmik faaliyet sonucu benzeri bir deneyimi haketmeyiz ve böylece de gelecekteki bu tür bir beklenmedik olayı karşılamak için hazırlıklı oluruz. Bu yöntem sayesinde de tüm deneyimlerimizi kendimizin ve genel olarak insanlığın yararına hayra dönüştürmekle, Evrensel Kozmik Yasa ile uyumlu bir hale geliriz.

Karma'ya karşı gelebilir miyiz? Bu soruya şöyle bir yanıt verebiliriz: Karma'ya tabii karşı gelemeyiz. Ancak, karma, keyfi yani sabit ve kaderci olmadığı için, karma'nın dengelenmemesi ya da diğer sebepler dolayısıyla biraz değiştirilmemesi için hiçbir sebep yoktur.

Örneğin, eğer kişi, önceki davranışlarının sonucu olan kötü karma'nın idrakindeyse, neden karma'yı dengeleyici bir davranış biçimini benimsemesin? Kişi, daha sonra kozmik prensiplere uygun olarak hayırsever ve diğerkâmca bir yaşam yaşamak istediği takdirde, bunu gerçekleştirebilir. Böylece, ahlâki anlamda hatalı olan önceki bazı fiillerinin sonuçlarını hafifletebilecek bir dizi hayırlı sonucu oluşturabilir. Eğer bu mümkün olmasaydı, o zaman, kişinin yaşamını geliştirmeye çabalaması için hiçbir sebep bulunmayacaktı.

Ancak, bu da, davranışımızdan dolayı bir dizi sebep oluşturulduğunda, sadece pişman olmak ya da yeni niyetler edinmekle önceki fiillerin ya da düşüncelerin sonuçlarını durduracağımız anlamına gelmez. Bir benzetme yapmak gerekirse, kişi, günlük gıdasını alırken sağlıklı karar vermeyi bir kenara bırakmış ve ağır yemeklerle midasını doldurmuş olsun. Sonuç olarak, sindirim bozukluğu çeker. Sonradan, yeme alışkanlıklarında değişiklik yapmak kararı kendisini sıkıntıdan kurtarmayacaktır. Aslında, dengeleyici sebepler tesis etmelidir. Sıkı bir perhiz yapması ve kendi kendisine verdiği zararı tashih edici çeşitli yolları ve vasıtaları araması gerekir.

Günlük yaşamımızda, yapmamız gerektiği şekilde, sürekli olarak karma'yı dengelemekte ve biraz değiştirmekteyiz. İşimizde, sağlığımız açısından ya da aile yaşamımızda karşılaştığımız talihsizliklerden bir ders alırız. Eğer zekiysek, önceki sonuçları dengelemek üzere yeni bir hareket tarzına intibak ederiz. Daha başka bir benzetme ile diyebiliriz ki, ciddi bir dış ağrısı çektiğimizde, bu, karma'dır. Dış rahatsızlıklarını önlemek için gerekli olan doğal sağlık yasalarını bir şekilde ihlâl etmişizdir. Belki de bu, erken yaşlarda ebeveynlerimizin ihmâinden gelen bir şeydir. Tedavi için dışıya gittiğimizde, tedavi yöntemi sayesinde yeni bir dizi hayırlı sebep oluşturarak, karmik bir sebebi dengelemekteyiz. Böylece, kendimizi belirli doğal yasalara aşına kılmak ve yaşama daha uyumlu bir şekilde intibak etmek suretiyle de karma prensibine hizmet etmiş oluruz.

Istıraba sebep olan irsî bir hastalık taşıyarak dünyaya gelen talihsiz kişi, daha o zamandan belirli dersleri öğrenmiş olur. Hastalıkların ya da sakatlıkların acısını deneyimlemiştir. Bu da onu alçak gönüllü ve şefkatli yapmalıdır. İstırabını hafifletmek ve karması'nı azalt-

mak için, şifa verici tıbbî ya da başka türlü tedavi yöntemlerine başvurabilir. Böyle bir tedavinin o kişinin üzerinde uygulandığı ve kişinin de henüz, başkalarının ıstırabı karşısında acıma duygusu duymadığını varsayalım. Dersini öğrenmeden, fizikî olarak ıstırabından kurtulmuştur. Karma prensibi böyle bir durumda alt edilmiş olur mu? Hayır. Böyle bir mağrur davranış sadece, en sonunda o kişinin, toplumun âdetleriyle ahlâk sistemini ihlâl etmesine sebep olur ki, bu da başka bir yoldan kendisine zararlı sonuçlar getirecektir.

2. BÖLÜM

DOĞU DİN VE FELSEFESİ'NDE KARMA

«... Güneş Sistemi'nin bir bütün olarak ekonomisinde, Dünya, Satürn'ün işlevini görür. Yani, Karma Yasası'nın hüküm sürdüğü bir yerdir, ki burada insanlar, enerjilerinin kısıtlanması, konsantrasyonu ve dünyaya bağlı tutulması ile gelişirler ve kendilerini nereye götürürse götürsün, 'vazife yolu'nu izlemelidirler.

«Yoga açısından bakıldığında da, Dünya sakinleri için, yüksek şura erişmenin en kestirme yolu Karma Yoga, yani diğerkâmcâ hizmet etmek disiplindir. Gaiaksi'de, varlıkların ... Tanrı'ya övgüler tennüm edebilecekleri daha başka küreler mevcuttur. Fakat, bu küçük yoğun planet, çoğumuz için, günlük yaşam mücadelesi ile sevgiyi, eylemde ifade etmeyi öğrenmemiz gereken yerdir. Sözün tam anlamıyla, burada, İlâhi Prensiplere biçim verme ve Onlar'ı günlük davranışlarımızın cevherinde somutlaştırma fırsatı, elimizdedir. Kıscası, yaşamı, icraat yoluyla yüceltmeliyiz.»

Marcia Moore

Hypersentience, New York, Bantam Books, 1977

a — Jainizm Dini'nde Karma Öğretileri

Jaina felsefesinde, aynen tozun yağla sıvanmış bir cisme yapışması gibi, «*karmik madde*»nin de «*yaşam monadı*»na [jiva (²)] yapıştığı ya da ısının kor hâldeki bir demir topa yayılması ve renk vermesi gibi, yaşam monadı'na yayıldığı ve renk verdiği ifade edilir. Oluşturdukları etkilere göre, tam sekiz tür karmik madde tanımlanmıştır:

1 — «*Jnana-avarana-karma*»: Hakikî Bilgi'yi sarıp sarmalayan ya da perdeleyen karma. Bir ilah'ın imajı üzerine örtülen bir tül ya da bez gibi bu karma da zihin ile hakikat arasına girerek, sanki, yaradılıştan var olan her şeyi bilme kudretini (omniscience) alıp götürür.

2 — «*Darsana-avarana-karma*»: Hakiki algılamayı sarıp sarmalayan ya da perdeleyen karma. Kabûl salonunda kralın huzurundan halkı uzakta tutan bir muhafız gibi bu karma da Evren'in süreçlerinin algılanmasına engel olarak, nelerin olup bittiğinin görülmesini zorlaştırır ya da imkânsız kılar. Böylece, yaşam monadı üzerindeki kendi işlemini de örtmüştür.

3 — «*Vedaniya-karma*»: Hoşa giden ve gitmeyen duyguları yaratan karma. Bu karma, keskin bir kılıcın, üzerine bal sürülerek ağza alınan kenarıyla kıyaslanır. Bu karmadan ötürü, tüm yaşam deneyimlerimiz ıstırap ve neşe öğelerinden oluşturulmuştur.

4 — «*Mohaniya-karma*»: Yanılgıya ve kargaşaya neden olan karma. Bu karma, içki gibi, iyi ile kötü arasında ayırım yapma melekelere körletir ve kamaştırır.

5 — «*Ayuş-karma*»: Bireysel yaşamın uzunluğunu belirleyen karma. Bir hayvanın bağlı tutulduğu uzaklıktan öteye gitmesini önleyen bir organ gibi, bu karma da, kişinin günlerini değişmez bir şekilde tespit eder. Ayrıca, halihazırdaki enkarnasyon sırasında harcancak olan yaşam-sermayesini, yaşam-gücünü de belirler.

6 — «*Nama-karma*»: Bireyliği tespit eden karma. Bu karma, sesin «*suptil-kaba*» formu dahilinde bir şeyin zihni-spiritüel prensibini ya da esas fikrini ifade eden 'ismin' (naman) belirticisidir. İsim, gözle görülen, elle tutulan formun (rupa) zihni karşılığıdır.

Bir objenin, hayvanın ya da insanın hem dış görünüşünü hem de iç karakterini en son ayrıntısına kadar belirleyen de bu karmadır. Halihazırda mevcut olan ölümlü maskeyi biçimlendirendir. Görevi öylesine geniş kapsamlıdır ki, Jainalar bu karmayı tam 93 alt-bölüm halinde analiz etmişlerdir! «*Uygun ismin karması*» anlamına gelen «*nama-karma*,» bir portreyi, onu diğerlerinden ayırt eden vasıflarını fırçası ile tuval üzerine resmederek, tanınabilir yapan ve oldukça özel bir hâle getiren bir ressama benzer.

7 — «*Gotra-karma*»: Bireyin doğacağı aileyi tespit eden karma. Bu karma, aslında «*nama-karma*»nın bir alt-bölümü olması gerekirken, Hindistan'da kast sisteminde (3) verilen önemden ötürü özel bir sınıfa dahil edilmiştir. Kader ve yaşamın bahşedeceği tüm imkânlar, kişinin doğduğu aile ile oldukça sınırlanırlar.

8 — «*Antaraya-karma*»: Engeller üreten karma. Bu kategori dahilinde 5 alt-bölüm tanımlanmıştır:

(i) «*Dana-antaraya-karma*»: Bu karma bizim, kutsal insanlara ve fakirlere sadaka ihsan etmede gereğince diğerkâm ve cömert olmamızı önler.

(ii) «*Labha-antaraya-karma*»: Bu karma bizim sadaka almamızı önler. Kutsal insanlar ve tüm dinî kuruluşlar ihsan edilenlerle yaşadıklarından, bu özellikle kötü bir karmadır. (Örneğin, Batı'da, bu kötü karmanın etkisinde olan bir üniversite, parasızlıktan ötürü kapanmak zorunda kalacaktır.)

(iii) «*Bhoga-antaraya-karma*»: Bu karma olayların tadını çıkarmamızı önler.

(iv) «*Upabhoga-antaraya-karma*»: Bu karmanın kötü etkisinden ötürü, sürekli olarak çevremizde olan, evler, bahçeler gibi neşe verici objelerin tadını çıkaramayız.

(v) «*Virya-antaraya-karma*»: Bu karmadan dolayı da bir türlü faaliyete geçemeyiz, irademiz felce uğrar.

Jaina felsefesinde, toplam olarak, tam 148 karma çeşidi ve etkisi tanımlanmaktadır. Bunların hepsi de iki yönde işlev görürler:

(a) «*Ghati-karma*» (: «*Vurucu, yaralayıcı, öldürücü karma*»): Yaşam monadı'nın sonsuz güçlerinden eksiltilir.

(b) «*Aghati-karma*» (: «*Vurucu olmayan karma*»): Yaşam monadı'na, ona gereğince ait olmayan sınırlayıcı nitelikler ekler.

Yaşam monadı bütün bu karmik güçlüklerle ezelden beridir duçar olagelmektedir.

Jaina felsefesinin yedi 'prensibi'nden (tattva) üçüncüsü olan «içeriye akış» (asrava), karmik maddenin yaşam monadı'nın içine akışını tanımlar. Bu olgu 12 kanal vasıtasıyla meydana gelir. Bu kanallar arasında şunlar da yer alır:

- 5 alıcı duyu melekesi;
- Zihin, konuşma ve fizik eylemden oluşan 3 faaliyet;
- Öfke, gurur, sahtekârlık ve açgözlülüğten oluşan 4 ihtiras;
- Neşe, zevk, keder, elem, korku ve iğrenmeden oluşan 6 gayri ihtiras.

Dördüncü prensip olan «esaret» (bandha) ise, karmik maddenin «içeriye akışı» sonucunda yaşam monadı'nın kayıt altına alınmasını ve bastırılmasını tanımlamaktadır.

Jainalar'm bu «esaret doktrini»ne göre, her düşünce ve fiil yepyeni karmik maddenin birikmesine yol açar. Yaşamak demek faaliyet hâlinde olmak demektir — konuşma, fizik eylem ve zihni faaliyet olarak; her gün bir şeyler yapmaya devam etmek demektir. Bu da, elde olmadan, gelecekteki eylemlerin «tohumları»nı depolamakla sonuçlanır, ki bu «tohumlar» gelişir ve ilerdeki ıstıraplarımızın, sevinçlerimiz, durumlarımızın ve varoluşlarımızın «meyvaları» olarak olgunlaşırlar. Bu tür «tohumlar,» sürekli «içeriye akış» sayesinde yaşam monadı'na girerek orada yerleşirler. Zamanı gelince de yaşam şartlarına dönüşerek, başarı ve felâketlere yol açarlar ve gelişmekte olan bir bireyin bireylik maskesini — fizyonomisini ve karakterini — örerler. Yaşam sürecinin kendisi karmik maddeyi tüketerek aynen bir yakıt gibi yakar ama, aynı zamanda, hayati işlemlerin

yakıcı merkezine de yepyeni karmik maddeler cezbeder. Böylece, yaşam monadı'na tekrar karma bulaşmış olur. Gelecekteki meyvaların yeni tohumları içeriye akmaya devam eder. Birbiriyle çelişen, ama yine de kesinlikle birbirini tamamlayıcı olan bu iki süreç bu şekilde işlemeye devam eder. Tohumlar, karmik maddeler, her an, psikosomatik sistemin bilinçsiz ve aynı zamanda bilinçli faaliyetleri vasıtasıyla seri bir şekilde tüketilirler ve gene aynı bu faaliyetler sayesinde karmik depolama hazneleri sürekli olarak tekrar doldurulurlar. Böylece, kişinin yaşamını oluşturan büyük yangın sürüp gitmektedir.

Kendi kendine yeterli olan bu sürekli, ikili sürecin — sözün tam anlamıyla — yaşam monadı'nın suptil küresi (sphere) ya da bedeni içersinde oluştuğu kabul edilir. Suptil karma maddesinin sürekli olarak yaşam monadı'nın içine akması, sonuç olarak yaşam monadı'na '*renk veren*', bir tür sıvı boyaların içeriye akışı şeklinde tasvir edilir. Yaşam monadı, orijinal hâlinde, karmik madde ile renklendirilmemişken, lekesiz, renksiz ve mükemmel bir şekilde saydam olan suptil bir '*kristal*'dir. Bu saf yaşam monadı'na giren akış, onu bulandırır ve gerçekleştirilen fiilin ahlakî özelliğine tekabül eden bir renk bulaştırır. Günahkâr fiiller bir '*kötü karma akışı*'na (papa-asrava) yol açarlar ve bu da yaşam monadı'ndaki karanlık maddeyi arttırır. Öte yandan, erdemli fiiller bir '*iyi ya da kutsal karma akışı*'na (punya-asrava) sebep olurlar, ki bu da yaşam-monadı'nı beyazlaştırma eğiliminde olur. Bu kutsal karma dahi yaşam-monadı'nı dünyaya bağlı tutar. Ancak, erdemli fiiller, açık renkler veren karmik maddeyi arttırmak suretiyle, daha bir ıstırapsız ve daha bir sevinç verici bağlar oluştururlar.

Karmik maddenin yaşam monadı'na bulaştırdığı ve en açık, parlak tonlardan en koyu, karanlık lekeler ka-

dar uzanan karmik renkler 6 adettir. Böylece, yaşam monadı'nın her birinin kendi özel rengi, kokusu, tadı ve kavranabilirlik niteliği olan ve yükselen bir dizi oluşturan altı türü bulunduğu belirtilmektedir:

6. Beyaz (sukla)
5. Sarı ya da roze (padma)
4. Alev kırmızısı (tejas)
3. Güvercin grisi (kapota)
2. Koyu mavi (nila)
1. Siyah (krişna)

Bu altı tür, birer çift türü ihtiva eden üç ayrı gruba ayrılmakta ve her bir çift, klâsik Sankhya ve Vedanta öğretilerinin «*üç guna*»sına ya da «*üç doğal niteliği*»ne tekabül etmektedir. Jaina renkleri no. 1 ve no. 2 karanlıktır: «*Tamas*» (: «*karanlık*») gunasma tekabül eder. Renk no. 3 dumansı gri ve no. 4 alev kırmızısı olduğundan her ikisi de ateşe aittir: «*Rajas*» (: «*ateş*») gunasına tekabül eder. Renk no. 5 ve no. 6 ise nispeten saf olan hâllere ait olduklarından berrak ve parlaktırlar: «*Sattva*» (: «*erdemlilik, iyilik, mükemmellik, berraklık; ideal varlık; maddenin en yüce hâli*») gunasına tekabül eder.

Siyah, öteki varlıklara kötülük yapan ve eziyet eden merhametsiz, zalim, kaba insanların rengidir.

Koyu mavi, başkalarını kandıran ve kendini menfaat karşılığı satan, kıskanç, aç gözlü, şehvanî ve döneke karakterlerin rengidir.

Güvercin grisi, kayıtsız, düşüncesiz, kontrolsüz ve huysuzların rengidir.

Ateş kırmızısı, akıllı, dürüst, âlicenap ve dindar kimselerin rengidir.

Sarı renk, merhamet, diğerkâmlık, başkalarını düşünme, şiddet kullanmama ve kendini kontrol etmeyi belirler.

Beyaz, duygularına hiç kapılmayan, kendi çıkarını kesinlikle düşünmeyen ve taraf tutmayan varlıkların rengidir.

Bu renkler varlığın Evren'de ikamet edeceği âlemi ve bu âlemin yüksek ya da düşük düzeyde olup olmasını belirler. Örneğin, Tanrılar ve Göksel Varlıklar parlak tonlara, hayvanlar ve cehennemın ıstırap içindeki sakinleri karanlık tonlara sahiptirler. Bir yaşam süresince yaşam monadı'nın rengi, varlığın ahlakî davranışına göre sürekli değişir. Merhametli, diğerkâm olan ve saflığa, feragat etmeye, aydınlanmaya ve kurtuluşa doğru bir eğilim gösteren kimselerde kristalin rengi sürekli açılır ve sonunda açık renkler hakim olur. Nefsani, düşüncesiz, kayıtsız kişilerde ise kristalin karanlığı siyah renge dönüşür. Sonuç olarak, yaşam monadı, rengine göre, Evren katmanlarının içinde sözün tam anlamıyla ya yükselir ya da düşer.

Karmik madde, suptil olmasına karşılık, yaşam monadı'nı aşağı çeken bir ağırlık oluşturur ve bilgisiz eylem katmanlarının (spheres) bir ya da diğerinde alıkoyma. Yaşam monadı'nın bu katmanlardaki kesin yerleştirilişi, yoğunluğuna ya da özgül ağırlığına bağlıdır — ki bu da yaşam-monadı'nın edinmiş olduğu renk tonu ile belirlenir. Koyu renkler — koyu mavi ya da siyah — monadı Evren'in aşağı katlarında, mineral ve bitki yaşamlarının dünyalarında ya da cehennemın yeraltı bölümlerinde tutarken, öte yandan, renk tonunun açılmasıyla birlikte yaşam monadı da bir dereceye kadar ağırlıktan kurtulur ve daha yüksekteki katmanların bir ya da diğerine çıkar. Belki de dünya yüzeyinde ve çok sayıdaki Evren katmanlarının ortasındaki düzlemde yer alan beşerî âleme ya da hatta Tanrısal Varlıklar'm daha yüksekteki, Göksel Mekânları'na kadar yükselir.

Jaina metinlerinde, bu olgunun anlatılması için, sık sık hava kabarcığı benzetmesine başvurulduğu görülür. Yaşam monadı, hâlâ daha erdemli karmanın ağırlığı ile yüklü olan Işık Varlıklar'm, hayırlı düşünce ve eylemlerden oluşmuş önceki yaşamlarının meyvalarının tadını çıkardıkları, Tanrılar'a ait Göksel Bölgeler'den geçerek yükselir. Hava kabarcığı, kendiliğinden ışıyan ve şeffaf bir hâle gelmiş olarak, Evren'in kubbesine — süten ve incilerden daha beyaz, altından ve kristalden daha görkemli ve İlâhi bir şemsiye şeklinde olan, «azıcık eğimli» (işat-pragbhara) adıyla anılan o en yüksek katmana yükselir.

Bir diğer benzetme ise, yaşam monadı'nı su kabı hâline getirilmiş bir sukabağı ile kıyaslar; sukabağının içi oyulmuş ve sağlamlaşması için yüzeyi kil tabakalarıyla sıvanmıştır. Böyle boş bir kap, suya konulduğu takdirde, dibe çökecektir. Fakat, kil tabakaları giderek çözüldükçe sukabağı doğal hafifliğine kavuşacak ve havayla dolu olduğu için de sudan daha hafif bir hâle gelip otomatik olarak havuzun dibinden yüzeyine doğru yükselecektir. Yaşam monadı, böyle otomatik bir hareket ile bir kez karmik maddeden sıyrıldı mı, esaretinin derinliklerinden — bireysel varoluşun sır tabakalarının ve maskelerinin denizaltındaki dünyasından — yukarıya doğru yükselir.

b — Budizm Dini'nde Karma Öğretileri

Budizm Dini'nin kurucusu olan Buddha'ya göre, Evren, 'Karma' olarak bilinen tabii bir sebebin tasarrufu altındadır. Bir varlığın geçmiş varoluşlardaki yararlılıkları ve ihtarları, onun, şimdiki varoluşundaki durumunu belirler. Dolayısıyla, her insan, şimdi uygulamakta olduğu neticelerin sebeplerini hazırlar. Buddha, ünlü Benares Söylevi'nde, Karma konusunu şöyle anlatıyordu:

«Ey keşişler, bu iki aşırı yol, yola çıkanlar tarafın-
dan izlenmemelidir. Hangi iki [yol]?

«[Bunlardan biri,] duyusal zevklere kendini ada-
maktır, [ki bu,]... değersiz, kazançsız bir uygulamadır,
dünyasal yoldur; ve [diğeri ise], kendini zahitliğe ada-
maktır, ki bu, ıstıraplı, boş ve kazançsız [bir yoldur].

«Tathagata (4), bu iki aşırı yoldan kaçınarak, göz-
leri açan, bilgi veren, sükûna, ilhama, aydınlanmaya,
Nirvana'ya ulaştıran o 'orta yol'un bilgisini edindi.

«Ve ey keşişler, gözleri açan... Nirvana'ya ulaştı-
ran o 'orta yol' nedir?

«Ant ederim ki, o, Kutsal [Ariyan] sekiz katlı yol-
dur, yani: Doğru görüş, doğru amaç, doğru söz, doğru
eylem, doğru yaşayış, doğru çaba, doğru hatırlayış, doğ-
ru içe dalış. Bu, ey keşişler, gözleri açan... Nirvana'ya
ulaştıran 'orta yol'dur.

«İşte, ey keşişler, İstiraba dair Kutsal hakikat şu-
dur:

«Doğum, İstiraptır; ihtiyarlık, İstiraptır; hastalık,
İstiraptır; aynı şekilde, üzüntü ve keder, elem, inleme,
ümitsizlik [de İstiraptır]. Sevmediğimiz şeylerle bir
araya gelmek, hoşumuza giden şeylerden ayrılmak;
onlar da İstiraptır. İstediğin şeyi elde etmemek; o da
İstiraptır. Kısacası, bu beden, temelinde [maddeyi]
kavramak yatan bu beş katlı kütle, İstiraptır.

«İşte ey keşişler, İstirabın ortaya çıkışına dair Kut-
sal hakikat şudur:

«[İstirabı ortaya çıkaran husus,] kâh burada, kâh
şurada özlem içerisinde dolanıp duran arzu ve ihtirasla
birlikte, tekrar doğmaya yol açan o susuzluktur; yani,
duyusal zevklere duyulan susuzluk, gene doğmaya duyul-
an susuzluk, varoluşun bitmesine duyulan susuzluk-
tur...

«Ve, ey keşişler, İstirabın sona ermesine dair Kut-
sal hakikat şudur:

«Ant ederim ki, o, bu susuzluğun, tamamıyla [ve] ihtirassız bir şekilde kesilmesi, bırakılması, terkedilmesi, [bu susuzluktan] kurtulmak, [bu susuzluğa] özlem duyulmamasıdır.

«İşte ey keşişler, bu... Kutsal hakikatlere dair bilim ve anlayışım, esas mahiyetleri itibariyle, pek arınmış olmadığı sürece, ben de, bu dünyada en yüce aydınlanmayı içeren tek bir aydınlanmanın olduğundan emin değildim.

«Fakat, ey keşişler, bu... Kutsal hakikatlere dair bilim ve anlayışım, esas mahiyetleri itibariyle, oldukça arınır arınmaz, en yüce aydınlanma ile aydınlanmanın ne demek olduğuna dair [artık] kanaat sahibi olmuşum. Bunlara eriştiğim zaman anladım ki bu âlemde, Tanrılar'ın âlemi ile, Mârâ ve Brahma âlemi ile birlikte bütün varlıkların göğsünde, zahitler ve Brehmenler'le, Tanrılar ve insanlarla birlikte Buddha'nın yüce mertebesine kavuşmuşum. Artık, bende bilgi ve anlayış ortaya çıktığı için biliyorum; kalbimin kavuştuğu özgürlük kesindir. Bu, benim son doğumumdur. Benim için, bundan sonra yeni bir doğum yoktur.»

.....

«Ben bu âlemde birtakım zenginler görüyorum. Onlar, kazandıkları servetlerden — delilikleri dolayısıyla — kimseye bir şey vermezler. Onlar hırsla hazineyi hazine üzerine yığmakta ve her gün biraz daha zevk ve sefa akıntısına kapılıp gitmektedirler. Okyanusun öte yanındaki toprakları yöneten kral doymak bilmez bir hırsla, denizin beri yanındaki toprakları kendine bağlamak istiyor. Oysaki, bu zevke doymak bilmeyen kral ve daha birçok insanlar, ölümün avı olacaktadırlar. Ne anne baba, ne yoldaş, ne dost ... ölmekte olanı kurtaramaz. Mirasçıları servetini, kendisi de eylemlerinin ücretini alır. Ölmekte olana ne servet, ne kadın, ne çocuk, ne zenginlik ve ne de saltanat arkadaşlık edebilir.» (5)

.....

«Hayat için bir sonsuzluk yoktur. Düşünce zinciri, kontrolüne imkân bulunmayan girdaplarda mahvolur. Soranlar hatadadır; karşılık verenler de hatadadır. En iyisi sus... Kutsal Kitaplar, Brahma'nın, insanları geceleri de görüp, hidayetinden yararlandırıldığını söylerler. Fakat hiç bir fâni göz, onu görmemiştir. Onu görmek isteyen için, perdenin arkasından, kendisini bizden saklayan diğer bir perde çıkar. Işıklar artacaktır, fakat perdeler sonsuzdur. Sizler için her sebebin amacını ve her etkinin eserini bilmekten başka lâzım olan birşey yoktur. Yer, gök ve bütün âlemler bir eksen üzerinde dönerler. Bunu durdurmak imkânsızdır. Siz, tapınmalarınızı düşününüz; mutlaka karanlıklar aydınlanacaktır; fakat kurbanlar ve armağanlar vererek güçsüz Tanrılar'ın himayesini aramaya kalkışmayınız. Kardeşlerim, kurtuluşu kendi iradenizde arayınız. Zira, insanı hapseden şeyler kendi içinizededir. Birer mutluluk iklimi olan göklerde melekler bile geçmiş zamanların meyvesini toplarlar. Cehennemın en derin uçurumlarında da şeytanlar cezalarına katlanıyorlar. Evren ise, durup dinlenmeden doğmasına devam ediyor. Düşenler çıkabilir, çıkanlar düşebilirler. Sizleri bu dönüp duran felek üzerinde sabit bir noktaya bağlı kalmaya zorlayan yoktur. Sizi bu âleme bağlayan zincirleri koparınız; eşyanın ruhunu, özünü tadınız ve göksel bir rahatlığa eriniz.»

.....

«Ey ıstırap çekenler.. sizler de biliniz ki bu ıstıraba sebep olan yine kendinizsiniz (6). Kitaplar doğru söylüyor: Her insanın hayatı, ezelden beri geçmiş günlerinin bir bileşkesidir. Geçmişde yapılan yanlış hareketler elem, geçmişte yapılan iyilikler ise mutluluk verirler (1). İstırapın kaynağını bilen kimse, bu ıstıraba sabırla katlanabilirse, geçmişte ihmal ettiği borçları ödemek maksadıyla aşk ve hakikât içinde savaşılabirise ve her gün

biraz daha merhametli ve adaletli bulunur, aşkı ve hayatı sona erinceye kadar gönlünde kanayan emel köklerini koparıp atabilirse, öldüğü zaman hesabı hazırdır. O, sizin hayat adını verdiğiniz şekilde yaşamaktan uzaktır. Sonunda işkence adını alan tutkuları bilmez; lekeleyen günahı tanımaz; yeryüzünün hep işkence ve elemden başka bir şey olmayan sevinç ve kederleri artık onun esenliğini bozamaz. O, Nirvana'ya girmiştir. O, bizim gibi yaşamaz. Fakat o, yine hayatla birlik hâindedir. İşte benim mezhebim, 'Karma mezhebi,' buradan başlar, günahların pası ve hayat bir alev gibi söndükten sonra ölümden nihayet bulur. En parlak yoldan gitmek isteyen ey aziz kardeşlerim, şu dört büyük hakikâti öğreniniz:

«Bunlardan birincisi, hayatın bir işkence olduğunu bilmektir, bunu kabul ediniz. İkincisi, işkencenin birtakım emel ve arzulardan, tutkulardan meydana geldiğine akıl erdirmektir (7). Üçüncüsü, arzuları kırarak benliği yenmek ve bu yenilgiye uğramış olan benliği sevmek suretiyle arzuya ve zulme gem vurmaktan ibarettir. Böylece kendi benliğimize ebedi güzellikleri tercih ederek sevmeye gücünü kazanabiliriz. Dördüncü hakikât ise insanı tehlikesiz bir sığınağa götüren yolu bulmaktır. Cesur bir insan, atılır, ilerler; zayıflar ise geri kalır. Fakat, her azim ve irade sahibini daima güneş ışıklarıyla yıkanan bir doruk beklemektedir.

«Karlı bir tepede ayakta duran bir şahıs, başının üstünde nasıl sonsuz bir mavilikle çevrili olarak bulunursa, aynı şekilde, nefsine hakim olmak üzere yola çıkan ve bunu başaran kimse de Nirvana'ya ulaşmış demektir. Böyle bir insan, Tanrılar'ı bile kıskandırır ve bu fâni âlemde onu sarsacak hiç bir kuvvet bulunamaz. Karma, ona yeniden mekânlar yapamaz.»

c — Bhagavad Gita ve Karma-Yoga

Büyük Hint Destanı Mahabharata'nın Bhagavad Gita («Tapınılacak Varlığın Şarkısı») adlı bölümünde,

Vişnu'nun enkarnasyonu Tanrı Krişna ile Prens Arjuna arasındaki diyalog anlatılır. Bu diyalog sırasında Krişna, Arjuna'ya, «*Karma Yoga*» denilen «*eylem yoga*» dan bahseder ve '*eylem içersinde feragat*'in '*eylemden feragat etmek*'ten daha üstün olduğunu belirtir:

S o r u : Arjuna:

Eğer vizyon'un eylemden [karma: action: Aktion] daha yüce olduğu düşüncesindeysen, o halde neden sa-
vaşın dehşetli eylemini bana reva görüyorsun.

Sözlerin çelişkili geldiği için zihnim karmakarışık. Bundan dolayı, En Yüce [Mertebe'yi] hangi yol vasıtasıyla edinebileceğimi söyle bana gerçekten.

C e v a p : Krişna:

Ey günahsız prens, sana önceden de söylediğim gibi, bu dünyada iki mükemmellik yolu vardır: Sankhya-
lar'ın (8) bilgelik yolu olan Jnana Yoga ve Yogiler'in eylem yolu olan Karma Yoga.

İnsan eylemden kaçmakla eylemden âzâde olmaz. Sadece dünyayı terketmekle en yüce mükemmelliği edinmez.

Çünkü, insan, bir an için dahi eylemsiz olamaz. Herkes, elinden birşey gelmeksizin, Tabiat'ın halkettiği güçler tarafından eyleme sürüklenir.

O kişi ki, kendisini eylemlerden uzak tutar, fakat onların zevklerini kalbinde düşünüp taşınır, o bir yanılgı içindedir ve Yol'un sahte bir izleyicisidir.

Fakat, bağılıklardan özgür olarak ve güçlerini uyum içersinde yöneten bir zihinle, Karma Yoga yolu, adanmış eylem yolu üzerinde çalışan insan yücedir.

Eylem eylemsizlikten daha yücedir: Bundan dolayı, yaşamdaki vazifeni yerine getir. Eğer hiçbir eylem olmasaydı, bedeninin yaşamı da [var] olamazdı.

Dünya, eylem adanmadıkça, eylem bağları içersindedir. O halde, eylemlerin saf, arzu bağlarından özgür kılınmış olsunlar.

Yaradılış'ın Rabbi, hem insanı hem de fedakârlığı yarattığında şöyle dedi: «*Fedakârlık ile çoğalacaksın ve tüm arzularını elde edeceksin.*

«*Fedakârlık ile Tanrılara saygı göstereceksin ve Tanrılar o zaman seni sevecekler. Ve böylece onlarla uyumlu bir hâlde en yüce iyiyi edineceksin.*

«*Çünkü, senin fedakârlığından hoşnut kalarak, Tanrılar sana tüm arzularının sevincini bahşedecekler. Ancak bir hırsız ihsanlarının tadını çıkarır ve onları fedakârlık üzere sunmaz.»*

Feda edilenden arta kalanları yiyecek olarak alan kutsal insanlar tüm günahlarından azat olurlar; fakat, kendi kendilerine ziyafet çeken günahkârlar gerçekten de günah olan yiyeceği yerler.

Yiyecek tüm canlıların yaşamıdır ve tüm yiyecek yukarıdaki yağmurdan gelir. Fedakârlık göklerdeki yağmuru getirir ve fedakârlık kutsal eylemdir.

Kutsal eylem Vedalar'da tanımlanır ve bunlar Ebedî [Olan'dan] gelir ve bundan dolayı da Ebedî [Olan], bir fedakârlıkta hep mevcuttur.

Yasa'nın Çarkı böyle harekete geçirilmişti ve günahkâr bir zevk yaşamı içinde onun dönüşlerine yardımcı olmayan insan gerçekten de boşuna yaşar.

Fakat, o insan ki, Ruh'un sevincini bulmuştur ve Ruh'ta tatmin olur, huzurunu Ruh'ta bulur, o insan eylem yasasının ötesindedir.

O, yapılmış olanın ötesinde ve yapılmamış olanın ötesindedir ve tüm işlerinde ölümlü varlıkların yardımlarının ötesindedir.

Bundan dolayı sen de bağıllık bağlarından özgür olarak, yapılması gereken işi yap: Çünkü, içi saf olan insan gerçekten de En Yüce [Mertebe'yi] edinir.

Kral Janaka ve öteki savaşılar mükemmelliğe eylem yolu vasıtasıyla vardılar: Senin amacın herkesin iyiliği olsun ve sonra yaşamdaki vazifeni [yapmaya] devam et.

En iyi insanların eylemlerinde başkaları kendi eylem kurallarını bulur. Yüce bir insanın izlediği yol dünya için bir rehber olur.

Arjuna, tüm dünyalarda yapacak hiçbir işim yok — çünkü , bunlar benimdir. Elde edeceğim hiçbir şey yok, çünkü her şeye sahibim. Ve yine de çalışırım.

Eğer, hiç yorulmadan, sonsuza kadar eyleme bağlı olmuş olmasaydım, birçok yollar izleyen insanlar benim eylemsizlik yolumu izleyeceklerdi.

Eğer benim çalışmamın bir sonu olsaydı, bu dünyalar yıkılıp sona erecekler, her şeyde kargaşa hüküm sürecekti: Bu da tüm varlıkların ölümü olacaktı.

Akılsızların, nefsanî işlere esir olarak nefsanîyet içersinde çalıştıkları gibi, akıllı insan da tüm dünyanın iyiliği için diğerkâmcı çalışsın.

Akıllı [insan], akılsızların zihnini nefsanî işlerinde rahatsız etmesin. O, [kendini] adamışlıkla çalışarak, onlara iyi işin sevincini gösterebilir.

Tüm eylemler, Tabiat güçlerinin iç içe örülmeleri ile zamanda yer alırlar; fakat, nefsanî yanılma içinde kaybolmuş insan, aktörün kendisi olduğunu sanır.

Fakat, Tabiat güçleri ile eylemler arasındaki ilişkiyi bilen insan, Tabiat'ın bazı güçlerinin Tabiat'ın öteki güçlerini nasıl etkilediklerini görür ve onların esiri olmaz.

Tabiat güçlerinin yanılması içinde olanlar kendilerini bu güçlerin işine bağlı kılarlar. Her Şeyi gören akıllı insan, Her Şeyi görmeyen akılsızları rahatsız etmesin.

Tüm çalışmalarını bana sun ve zihnini En Yüce'nin üzerinde odakla. Boş ümitlerden ve nefsanî düşüncelerden âzâde ol ve iç huzuruyla savaşını yap.

Benim doktrinimi izleyen ve imanı olan ve iyi niyetli olanlar, saf çalışma sayesinde özgürlüklerini bulurlar.

Fakat, benim doktrinimi izlemeyenler ve kötü niyetli olanlar, tüm bilgeliğe gözleri kapalı, zihinleri karmakarışık olan insanlardır: Onlar kaybolmuşlardır.

«Akıllı bir insan dahi tabiatının empülsü altında faaliyet gösterir: Tüm varlıklar tabiatı izlerler. Tahdit etme ne işe yarar ki?»

Tabiat eşyasına karşı [duyulan] nefret ve ihtirasın kökleri insanın aşağı tabiatındadır. [İnsan] onların kuvveti altına girmesin: Onlar, yolu üzerindeki iki düşmandır.

d — Brahma Öğretisi'nde Karma Yasası Türleri

Brahma Öğretisi'ne bağlı olan ve tâli-ekolleriyle birlikte 'modern entelektüel Hinduizm'in karakteristik vasıflarının kaynağını oluşturan Hint felsefe ekolü *Vedanta* («Vedalar'ın Amacı»), üç tür Karma'dan bahseder :

1 — «*Sancita-karma*» : Öteki fiillerin sonucunda hâlihazırda depolanmış bulunan, fakat henüz filiz vermeye başlamamış olan «*kader tohumları.*» Kendi hâllerine bırakıldıkları takdirde, bu tohumlar zamanla, kuvveden fiil hâline geçmemiş (latent) olan bir dizi hâl (disposition) üretecekler ve bunlar da bir yaşam öyküsü ortaya çıkaracaklardır. Fakat, hâlâ daha tohum hâlinde olduklarından, filiz verip, olgunlaşıp da kendilerini bir yaşamın hasat mevsimine dönüştürmeye başlamamışlardır.

2 — «*Agami-karma*» : Kişinin, hâlihazırdaki yaşam öyküsünün esasını oluşturan cehalet yolu üzerinde yürümeye devam etmesi halinde normal olarak toplanacak ve depolanacak olan tohumlar. Yani, kişinin henüz kendi üzerine çekmemiş olduğu kader.

3 — «*Pararabdha-karma*» : Geçmişte toplanıp depolanan ve gerçekte gelişmeye başlamış olan tohumlar.

Yani, gerçek olaylar şeklinde meyva veren karma. Bu olaylar, hâlihazırdaki yaşam öykümüzün olayları ve unsurlarının yanısıra, onları üreten ve sürdüren kişiliğin özelliklerini ve mizacını da kapsarlar; hâlihazırdaki mevcudiyeti, bitimine kadar biçimlendirmeye devam edeceklerdir.

e — M. Hiriyanna : Hint'te Karma Öğretisi

Karma doktrinine duyulan inancın, yüzyıllar boyunca Hindistan halkının yaşamı üzerinde derin bir etkisi olmuştur. Bu doktrinin, net bir şekilde ayırt edilmesi gereken iki ayrı veçhesi vardır:

Birincisi, karma doktrini, sebep-sonuç prensiplerini beşerî davranış sahasına kadar yayar ve aynen fizik dünyadaki her olayın, kendisinden önceki olaylar tarafından belirlenmesi gibi, ahlâk dünyasında olan her şeyin de önceden tayin edildiğini öğretir. İnsanın yaptığı her şey eğer bu şekilde daha önceden tayin ediliyorsa, o halde bu doktrinin kaderci [fatalistik] bir hâle gelip gelmediği ve böylece özgürlüğün kullanılması açısından insana imkân tanıyıp tanımadığı hakkında bir soru sorulabilir. Bu soruyu yanıtlamak için, 'özgürlük' sözüyle tam olarak ne demek istendiğini açıklamak gerekir. Kişinin, yaptığı şeylerde dıştan gelen unsurlar tarafından kontrol edilmesi, özgür bir âmil olmaması demektir. Fakat bu, özgürlüğün, belirlenimin [determination (?)] tamamen yok oluşu ya da salt kapris anlamına geldiği sonucunu vermez. Gelişigüzel değişen güdüler ile faaliyet göstermek, aynen birçok hayvanın yaptığı gibi, empülslere göre hareket etmek olacaktır. Bu sebepten, özgürlük, sınırsız bir serbestlik şeklinde değil de kişinin kendisini belirlemesi olarak mütalâa edilmelidir. Bundan dolayı da karma inancının kaderciliğe yol açmayacağını sorduğumuzda, bu inancın öz-belirlenimi

[self-determination (10)] imkânsızlaştırıp imkânsızlaştırmadığını öğrenmek istemekteyiz. İmkânsızlaştırmadığı barizdir: Çünkü, bu doktrin, bir eylemi belirleyen sebepleri, faaliyet gösteren bireyin ta kendisine kadar izler. Ancak, bu sebeplerin hepsi de tek bir yaşamın dar sınırları dahilinde bulunamayacaklarından, karma doktrini, benliğin («*jiva*») ard arda birbirini izleyen bir yaşamlar dizisi içerisinde sürekli varoluşu ya da «*samsara*» teorisini kabul etmektedir (11). Böylece, reenkarasyon teorisi de karma doktrininin vazgeçilmez bir doğal sonucu [corollary] olarak ortaya çıkar. Batı felsefesine aşina olanların bildikleri gibi, Kant'a (1724-1804) göre, ahlaki bilinç gerçeği kişisel ölümsüzlüğün garantisidir. Buna benzer bir şekilde, karma yasası da reenkarasyonun gerçek olduğuna dair bizim bu konudaki garantimizdir. Eğer şimdi yaşama bu perspektiften bakacak olursak, bir kimsenin hâlihazırdaki tutumu ve bunu izleyen iyilik ya da kötülük, bir ya da bir başka varoluş hâli içerisinde yapmış olduğu kendi eylemlerinden ötürüdür. Böylece, kader, kadim bir kaynakta (12) belirtildiği üzere, önceki yaşamlarda yapılanları tanımlamak için kullanılan değişik bir isimden başka bir şey değildir. Sonuçta, uygulandığı hareket tarzına kendisini zorlayan hiçbir dışsal Kader olmadığına göre, insan, yukarıda belirtilen anlamda özgürdür ve karma doktrini de böylece kaderciliğe yol açmaz.

Kuşkusuz, bu noktada, kişinin yaptıklarının sorumluluğunun ilk kez ne zaman ortaya çıktığına dair bir soru sorulacaktır. Fakat, böyle bir soru gerçekte kabul edilemez. Çünkü, bu soru, benliğin hiçbir hâl [disposition] içerisinde bulunmadığı bir zamanın mevcut olduğunu varsayar. Benliğe dair böyle bir görüş, hiçbir kimseyi belirlemeyen salt bir hâl kadar anlamsız bir soyutlamadır. Benlik, bizce hep bilindiği şekliyle, daima be-

lirli bir hâl stokuna sahip olan bir benlik anlamına gelir ve bu husus, Hint yorumlamalarında, karma'yı başlangıçsız («*anadi*») olarak tanımlamakla belirtilir. Bu şu anlama gelir ki, bir bireyin tarihini ne kadar geriye kadar izlersek izleyelim, onun karakterden tamamen yoksun olduğu bir safhaya hiçbir zaman ulaşamayacağız. Böylece, öz-belirlenim tüm safhalarda mevcuttur ve karma doktrini, dışardan gelen herhangi bir sınırlamanın empozisyonunu hiçbir şekilde ima etmemektedir.

Şimdi her ne ile karşılaşılıyorsa, netice itibariyle bunun tek sorumlusunun kendimiz olduğunu kabul ettikten sonra dahi şöyle bir düşünce ortaya konabilir: Biz kendi kendimize yardım etmeye hiçbir şekilde muktedir değiliz. Çünkü, karşılaştığımız olaylara yol açan '*geçmiş karmamız*'ın gidişatını değiştiremeyiz. Üzerimizdeki sınırlama dışsal olmayabilir ama, yine de bir sınırlamadır ve bundan dolayı da eylem özgürlüğü diye bir şey olamaz. Bu tür bir itirazı yanıtlamak için, karma doktrininin temelinde yatan «*ahlâkî bir ödüllendirilme ya da cezalandırılma*» [moral retribution] fikrine dikkati çekmek gerekir. Bilerek yaptığımız her şey, er ya da geç, lâıyk olduğumuz sonucu bize verecektir ve bundan hiçbir şekilde kaçılmaz. Ne ektiysek, onu biçmeliyiz. Yani, karma doktrini, sadece, yaşamımızdaki olayların kendilerinden önce gelen sebepler tarafından belirlendiği gerçeğini değil, bunun yanısıra, yaşamımızda nasibimize düşen ödüller ya da cezalarda mutlaka bir adaletin mevcut olduğu gerçeğini de belirtir.

İşte bu husus, karma doktrininin *ikinci* veçhesini oluşturur. Buna göre, karma yasası, körükörüne işleyen mekanik bir yasa değil de esas itibariyle «*ahlâkî*» [ethical] bir yasadır. Hindistan'daki insanların, bir felâkete uğradıkları zaman, çoğu insanda yaşamlarının ıstıraplı ve kederli anlarında ortaya çıkan isyankâr duy-

gulara neden kapılmadıklarını açıklayan da işte bu, gerçekte yaşamda hiçbir haksızlığın olmadığına dair edinilen kanaâttir. Böyle bir felaketten ötürü kendilerinden başka hiçbir varlığı suçlamazlar. Aslında, karma doktrinine olan inancın oluşturduğu bu zihin hâli, bu doktrine olan inancın yol açtığı en sıhhatli sonuçlardan biridir. Deussen, «*Upanişadlar'ın Felsefesi*» (Philosophy of the Upanishads) adlı kitabında, Hindistan'daki yolculuğu sırasında rastladığı kör bir insanın, bu anlayışa güzel bir örnek olan davranışını anlatmaktadır:

«Doğuştan kör olduğumu bilmiyordum. Kendisine acıdım ve ne gibi bir talihsiz kaza sebebiyle görme gücünü yitirdiğini sordum. Akabinde, hiçbir isyankâr duyguya yer vermeksizin, dudaklarında hazır bekleyen yanıtımı dile getirdi: 'Önceki bir yaşamda işlenen herhangi bir suç sebebiyle.'»

Bu ödüllendirilme ya da cezalandırılma fikri, karma doktrininin Evren'le ilgili ahlâkî bir görüş üzerine kurulduğunu ve bundan dolayı da insanı hakikî bir ahlâk yaşamının yükümlülüklerine bağladığını ima etmektedir. Bu doktrin, düşünen ve öz-bilinçli [self-conscious] bir varlık olan insanın, birinci görevi olarak azimle peşine düşmesi gerektiği bir yaşam idealinin mevcut olduğu hakikâtime işaret etmektedir. Diğer bir deyişle, karma doktrini, ahlâkî gelişimi imkânını öngörmektedir. Dolayısıyla da bu doktrinin belirttiği ödüller ve cezalar, bir amaç olmayıp, böyle bir gelişimi sağlamak için kullanılan bir araçtan ibarettirler. Böylece, ödül ya da ceza kabilinden uygulamalar olmaktan öteye, ayrıca, insanı ahlâkî açıdan eğitmek üzere kullanılan, doğal sonuçlu bir disiplini oluşturmaktadırlar. Bu durumda, değişik eylem şekilleri arasında seçim yapmak özgürlüğünün karma yasasına uygun olmasının yanısıra, üstelik bir de karma yasasının gerektirdiği bir zorunluk olduğu so-

nucunu çıkarmamız gerekmektedir. Eğer insan kendi genetik yapısının empülslerinin bir yaratığından ibaret olsaydı —onların üstesinden gelmede tamamiyle yetersiz kalsaydı— kendisine yabancı olan herhangi bir Kader'in kurbanı olmadığım bilmesi hiçbir işe yaramayacaktı.

Ancak, bu, insanın geçmiş karmasının sonuçlarından kaçınabileceği anlamına da gelmez. Bu durumda insanın yaşamı kesenkes bir icap ile karakterize edilir ve insan, yaşamın hoş gitmeyen tüm deneyimlerini, hoş gidenler kadar seve seve kabul etmelidir. Bunlar, kendisini hiçbir zaman kurtaramayacağı, mukadder sonuçlardır. Mahabharata'da, bir insanın yaptıklarının sonuçlarının daha sonradan, «*aynen bir inek sürüsü arasında annesini arayan bir buzağı gibi muhakkak*» kendisini arayacağı yazılıdır. Bu açıdan bakılınca, karma bir icabı ima etmektedir. Fakat, yukarda, «*ahlâkî gelişim*» konusunda belirtildiği üzere, ayrıca bir serbestliği de ima etmektedir. Karma doktrininin ima ettiği hususlar olarak serbestlikle icabın her ikisine birden işaret etmede herhangi bir çelişki yoktur. Çünkü, bunlar, karmanın iki ayrı veçhesini tanımlamaktadır. Yaptığımız her şey, ikili bir sonuca yol açar. Sadece '*doğrudan sonucu*' («*phala*»), yani yapılan işin mahiyetine göre onu izleyen ıstırapı ya da neşeyi oluşturmakla kalmayıp, ayrıca aynı işi ilerde de tekrarlamak üzere içimizde bir '*eğilim*' («*samskara*») de tesis eder. Karma doktrininin kapsadığı icap, sadece ikili sonuçlardan birincisi, yani ıstırap ya da neşe açısından geçerlidir. İkinci sonuca, yani eğilimlere gelince, bunlar tamamen bizim kontrolümüz altındadır ve ahlâkî gelişimimiz tümüyle, kendilerini eylemde ifade etmek durumunda olan bu eğilimleri yönetmedeki ve ayarlamadaki başarımıza bağlıdır.

Karmadaki bu ikili anlam, yaşamın ilgilendiği konularda herhangi bir çatallaşmaya ya da amaçlarında herhangi bir çatışmaya yol açmaz. Çünkü, ahlâkî gelişimin, tüm faaliyetlerin yegâne hedefi yapılması amaçlanmıştır. Örneğin, Bhagavad Gita'nın apaçık öğretisi de budur. Kişi, ahlâkî tabiatının geliştirilmesini tüm çabalarının biricik hedefi olarak benimsemek suretiyle, şimdiki yaşamında olup bitenleri geçmiş karmanın kaçınılmaz sonucu olarak değerlendirip bunların içinde kaybolmayı öğrenebilir.

KADER, MUKADDER VE KARMA

«... Karma yasasında, bilgeliğin parmakları tarafından beceri ile ayarlanabilen bazı mekanik vecheler mevcuttur.

«Tüm beşeri ıstıraplar, belirli bir Evrensel Yasa'nın ihlâlinden ortaya çıkar. Kutsal Yazılar, insanın, İlâhi Tasarruf Kudreti'ni unutmaksızın, Tabiat Yasaları'nı tatmin etmeleri gerektiğini belirtirler. İnsan, 'Rabbim, Sana güveniyor, Senin bana yardım edebileceğini biliyorum, fakat ben de, yapmış bulunduğum herhangi bir hatayı gidermek için elimden geleni yapacağım,' demelidir. Birtakım yollarla ... geçmiş hataların kötü etkileri minimuma indirilebilir ya da geçersiz kılınabilir.»

Sri Yukteswar

(1855-1936)

a — Sebep-Sonuç Yasası ve İslam Mezhepleri

Beşer varlığı için, binyıllardır bir muamma olan 'kader' sorunu, çok çeşitli düşüncelere, öğretilere, anlayışlara vb. göre birbirlerine zıt yönlerde yorumlanmıştır. Aşağıda, kader ve mukadder konusunu işleyen, belli başlı İslam mezheplerinin düşüncelerini vereceğiz.

— *Cebriyye mezhebi* : Bu mezhepte, iyiliğin ve kötülüğün Tanrı'dan geldiğine inanılır; kulun, seçme özgürlüğünün olmadığını benimser ve Evrende her olay ve oluşumun Tanrı tarafından önceden saptanmış olduğunu öne sürer. Koyu kadercidir.

— *Kaderiyye mezhebi* : Kader anlayışını reddeder, insanların irade ve hareket özgürlüğüne sahip olduğunu, kendi davranışlarının yaratıcısı oldukları için onlardan sorumlu olduklarını belirtmişlerdir. Kendileri için, Kaderiyye isminin kullanılmasını reddeden ve bu ismin, Kadercî Cebriyye mezhebi için daha uygun olduğunu savunan bu mezhep izleyicileri, daha çok Mutezile mezhebi olarak da bilinir.

— *Eş'ari mezhebi*: Bu mezhebe göre, kul, yaptığı işlerde örnektir. İrade ve kudreti vardır, diğer bir deyişle. Ne varki, kudreti yaptığı işler üzerinde müessir değildir. Çünkü, herşeyin olduğu gibi, kulun fiillerinin de yaratıcısı Allah'dır. Bir fiil üzerinde, hem kulun ve hem de Allah'ın müessir kudreti olamayacağı için, kulun fiili üzerindeki müessir kudret, Allah'ın kudreti'dir. O halde, kulun kudretinin tesiri olmayıp, Allah, ilâhi kanun gereği, o fiili, kulun azim ve kesin niyeti olduğu anda yaratır...

b — Sebep-Sonuç Yasası ve Kur'an Ayetleri

Kur'an Kutsal Kitabı, kader ve mukadder konusunu, çok belirli ve kesin ifadelerle açıklamıştır.. Bunların başka türlü yorumları, ancak çok kısır düşünce ve anlayışlı kişilere mahsustur. Ki onlar gene de çokturlar çağımızda.

Kur'an : 4/76

«Hayır ve şerrin hepsi Tanrı'dandır.»

Bu ayette bahsedilen, 'hayır ve şerrin Tanrı'dan olması' hususu, yeryüzündeki tüm beşeri hayır ve şer faaliyetlerinin onlarla ilgili varlıkların evrimlerini sağlayacak şekilde tanzim ve tertip edilerek hayat yollarına çıkarılmaları ve böylece beşeri evrimin sağlanmasının Tanrı'dan olduğudur. Yoksa, şerrin Tanrısal olduğu anlaşılmaz (13).

Kuran: 4/79

«İnsan! Sana bir iyilik gelirse Allah'tandır. Kötülük gelirse, o da kendindedir [nefsindedir].»

İşte bu ayette, daha üstteki ayetin yanlış anlaşılmasını kesinlikle önleyecek apaçık bir ifade ve kural vardır. Bunu anlatan aşağıdaki ayet de tamamlayıcı bir izahat taşımaktadır :

Kur'an: 2/139

«Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz sizedir...»

Bu ayet, İdareci Mekanizma'nın faaliyetlerinin sebep-sonuçlarının onları bağladığını ve insanların faaliyetlerinin sebep-sonuçlarının da insanları ilgilendirdiğini kesin olarak anlatmaktadır. En üstteki ayette belirtilen, 'hayır ve şerrin Tanrı'dan olması' ifadesinin esas anlamını veren bir diğer ayet de şudur ki:

Kur'an: 3/2

«Öyle bir Allah'dır ki, yoktur O'ndan başka tapacak; diridir, daimi olarak mahlûkatının işlerini tedbir ve herşeyi tasarruf eder.»

Dolayısıyla, Tanrı, mahlûkatının hayır ve şer faaliyetlerini, işlerini gene mahlûkatının evrimine medar olmasını sağlayacak şekilde tedbir ve tasarruf etmesi sonucunda, en üstteki söz konusu ayet, yani 'hayır ve şer Tanrı'dandır' ayeti ortaya çıkıyor. Fakat, bu, Tanrı şerri yaratıyor, demek değildir, çünkü aşağıdaki ayetlerde de belirtildiği gibi, durum böyle değildir:

Kur'an: 14/51

«Bununla Allah herkese kazancının cezasını verecek, çünkü Allah hesap görmede seri'dir.»

Kur'an: 17/7

«Eğer iyilik yaparsanız, kendinize iyilik yaparsınız, kötülük ederseniz yine kendinize edersiniz (...)»

Kur'an: 3/181 - 182

«181. (...) Onların dediklerini, (...) defter-i amel'e yazacağız: Onlara «cayır cayır yakan azabı tadınız» diyeceğiz. 182. Bu azap elinizin emeğindedir. Yoksa Allah hiçbir zaman zulümkâr değildir.»

c — Sebep-Sonuç Yasası ve Ruhsal Tebliğler

Üstteki kısımlarda etüd edilen iyilik-kötük, kader-mukadder konularına ilişkin olarak, aşağıda, bazı Ruh-

sal Tebliğler, konuya belirli bir geniş anlayış getirecek kadar açıktırlar. Dar sahada ve eksik bilgilerle bir konunun yorumlanması, ancak, yüzyıllardır bir arpa boyu gidemeyen kısır anlayışlar ve zihniyetlere yolaçmıştır. Oysa, artık her konu, Evrensel bağlamda yorumlanmaktadır.

Şıhap... (Yüksek Rehber Ruh)... 10-7-1952

İstikbâl'in Bilinmesi ve Mukadderat Sorunu

Mukadderat var mıdır, yok mudur konusu, sizin için bir sorun teşkil ediyor. Deniliyor ki, *'bir falcı veya kâhin, istikbâli bazen doğru keşfediyor ve söylüyor. Şu halde, istikbâlin önceden bilinmesi mukadderatın mevcudiyetine delil teşkil etmez mi?'* deniliyor..

Bir falcıyı, bir kâhini ve hatta en yüksek bir ruhsal varlığı bir yana bırakalım da, haddimiz olmayarak Ulu Tanrı'nın şahsında bu konuyu gözden geçirelim.

Allah, istikbâli en küçük ayrıntısına kadar bilir.

Allah, istikbâlin tümünü en küçük ayrıntısına kadar bilmektedir diye, bir mukadderat şart mıdır? Şart olmadığını daha önce söylemiştik.

İstikbâlin bilinmesi demek, onu bilen tarafından hazırlanmış olduğu demek değildir. Allah dahî, istikbâlinizi elile hazırlamamıştır. Fakat, efaeliniz ile nerelere varacağınızı önceden bilir: Bu biliş, istikbâli hazırlayış değildir.

Evrim yolunda hamle yapanlar ve merhaleler katedenler, istikbâli diğerlerinden daha iyi bilirler. Evrim yolunda yükselenlerin, istikbâli bilme kabiliyetleri de o oranda artar. Fakat bundan çıkaracağınız mana, [geleceği belirli ölçülerde bilebilen] falcıların veya büyücülerin, evrimin yüksek seviyelerine ulaşmış olmaları değildir. Bu [geleceği biliş], bir kabiliyettir. Evrimin ruhsal seviyelerinin artışının, istikbâli görmede rolü olduğunu söylemek istiyorum. Tekrar ediyorum ki, istikbâ-

li görmek, söylemek ve bunların tahakkuk edişi; kat'i [olarak] çizilmiş bir tasavvurun mevcudiyetini asla tespit ve ifade etmez, bunu böyle anlamamalıdır.

X Varlık... (Yüksek Rehber Ruh)... 19-6-1951

Plân'ın Ana Hatları, Tesadüfler ve Mukadderat

Kâinat dediğiniz [mekân], sizin tanıdığınız kadar değildir. Ufaklı büyüklü, girintili çıkıntılı, sesli sessiz bir çok fiziksel-ruhsal topluluklardan ibarettir...

Plân'ın ana hatlarını çizmek, Allah'a aittir. Tâli işleri direktiflerle yaptırmak, yardımcılarına aittir... Kâinat'ta hiçbir şey, hazf (14) edilmez, hiçbir canlı diğerinden farklı tutulmaz. Hiç kınısının mukadderatı bir diğerine göre ayarlanmaz. Ancak, mukadderatlar, sizin 'tesadüfler' dediğiniz hâllerle çatıştırılır, birbirine ayarlanmaz.

Bu büyük kudreti idare eden, bu büyük intizamı elinde tutan varlık bir namütenahilik olmasaydı, insanlar hiç bir şey olamazdı. Dünya bu büyük intizamı, bu büyük kudret'e borçludur. Fakat, Kâinat'm tâli intizamını ve her türlü hadisenin vukuunu yüksek ruhlar temin ederler. Üst âlemler, dünyanın çizilen intizamını tatbik ederler. Alman emirleri yerine getirmeye uğraşırlar. Emir alır, emir verirler.

Mustafa Molla... (Yüksek Rehber Ruh)... 16-1-1948

Allah'ın İlâhi Takdir'i ve Mukadderat

Mukadder, mutlak değildir. Fakat bu, şu manada: İnsan, iradî ve gayri iradî, her hareketinde şahsî melekelerinin mutlak otoritesinde olamaz. Elbette ki Allah, sizin YarATICINIZ olan, *sizden önce bir takdir sahibi* demektir. O halde, sadece beşerî kudret ve melekeleriniz

'önden' olduğu kadar 'sondan' da İlâhi irtibata muhtaçtır. Aksi takdirde yalnız olamazsınız. Esasen bunu, siz de düşünüp bulabilirsiniz. Nasıl olur da bir insan, hem kendisini, hem iradesini, hem istikametini hep birden tayin eder. Bir defa, bu, imkânsızdır.

İkinci şık: Hayat öyle bir mefhumdur ki, onun gayesi, sizin elinizle tayin olunmadı. Öyle olmasaydı, bugün dünyasal gayenin ve nizamların çoğunu, yani tabii otoriteyi bozmak için hiç bir güçlük çekmezsiniz. Halbuki bir sel âfetini, bir zelzele veya yağmuru durdurmak elinizde değildir. Bunlardan, sınırlı bir müdahale ile hakim olabileceğiniz de olsa [bile], mutlak tahakkümünüz kâbil değildir. O halde, mukadder yine sizin hayatınız çerçevesinde ve gaye itibariyle, size mütevecih bir kanun'dur. Ondan zarar tevehhüm etmek, hayrın lüzumsuzluğunu iddia olur.

Şahsî tedbirler, yukarıda da anlattığım gibi, sizin çerçevenizde ve mutlak olarak üzerinize düşen bir vecibedir. Bir kere, onu ifadan, iradî ve gayrı iradî uzaklaşamazsınız. Fakat bu, demek değildir ki, insan mukadder karşısında lâşeydir⁽¹⁵⁾. Herşey, İlâhi Murat katında olmakla, insan ifna edilmiş midir? Hayır. Bu, hiç bir suretle izaha ve hayale sığmaz. Nasıl olur ki, daima tekrarladığım gibi, insan bir İlâhi lem'adır ve ondan beklenen kendi ferdî hürriyeti dahilinde, hayıra varan her türlü sayıler'dir.

Dostlar Plânı - 1... Celse - 27... 30-1-1959

Kâinat'ın Genişliği ve Fatalizma'nın Anlamsızlığı

Fatalizma⁽¹⁶⁾ diye birşey esasında mevcut olmakla beraber, Kâinat'ın determinik yapısı da, sizin tasavvur edemeyeceğiniz kadar kompleks ve çeşitli varyeteler gösteren İlâhi İrade Kanunları'nın tecelliyatından hasıl olur.

Bir şeyin, tabiat kanunu'na uygun olup olmaması, tamamen rölatifdir. Şu anda herhangi bir şey tabiat kanunu'na uygun olmayabilir, fakat, ufak bir zaman ve mekân değişikliği ile o şey, pekâlâ mümkün olabilir.

Tabiatta, imkânsız diye bir şey, sözkonusu değildir.

Tabiat kanunları, ancak, halen içinde yaşadığınız madde âleminin imkânlarına tâbidirler. Maddeler seyyalleştikçe, imkânlar da o oranda değişecek ve genişleyeceklerdir.

Kâinattaki canlılar ve cansızlar âleminde, Mutlak diye bir şey aramanın manası yoktur. Şayet, Allah ile siz biçare ve geri diyebileceğimiz varlıkların arasındaki mesafe ölümün ötesinde son bulsaydı, belki bu denilenlere [yani Allah'ı aramaya ve fatalizmaya] bir derece hak vermek gerekirdi.

Nedense, sizler, bir yere ve bir de göğe bakarak, anlayamadığınız, sezemediğiniz olayları Mutlak'a teşmil ediyorsunuz, mâlediyorsunuz. Halbuki, sizlere de her zaman söylediğim gibi, Mutlak, erişilmez ve sizler O'ndan, deyim yerindeyse, ölçülemeyecek kadar muazzam uzaklıklarda bulunuyorsunuz. Mutlak İrade'nin bu şartlar altında, sizin iradenize hükmetmeye ne ihtiyacı ve bunun için ne de mânâ mevcuttur.

Bırakın zavallı fatalistler (kaderciler) istedikleri gibi düşünsünler. Bunun hiç bir değeri yok.

Onlar, zamanı gelince kendi öz varlıklarının tâ derinliklerinden kopup gelen ve onlara yüksek hamileri⁽¹⁷⁾ tarafından sunulmuş olan büyük mânâları daha iyi idrâk edecekler ve dünya plânı içindeki imkânsızlıklar dahilinde Mutlak İrade'ye düşüncesizce atfettikleri bu durumların kendi evrimleri için bir vasıta olduklarını idrâk edeceklerdir.

Bugünkü araştırmacı dünyada, bu gibi insanlara yer yoktur ve olmamalıdır da.

İnsan, hiç bir zaman, kaderin yükü altında ezilmek için yaratılmamıştır.

İnsan, özgürdür ve özgürlüğünü, olgunluğunun genişliği oranında tadacaktır.

Yüksek İlâhi Işıklar'ın içine doğduğu anda insan, yavaş yavaş büyük sebep ve sonuç kanunlarına doğru bir hamle yapacak ve onların manasını sezmeye başlayacak ve yavaş yavaş öz varlığında bir çok cevapların ortaya çıktığını görecektir, evvelce soru ve sorun olan bir çok meselelerin aydınlanmakta olduğunu sezmeye başlayacaktır.

Fatalizma, tembel ve korkaklara has bir ruh zaafıdır. Bu zaaf, insanı muhakkak ki, ileride çok güç durumlarına ve hüsrana sürükleyecektir. Bundan kurtulmak için, büyük bir cehit sarfetmek gerekir.

Fatalizma yoktur diyorum, çünkü Kâinat zaten herşeyi kabûl edebilecek kadar geniştir, hataları, sevapları dahi..

D İ P N O T L A R

- (1) Şehabeddin Ahmed İbşihî:
«İnsan, yaşamında, iyiliği kadar mutlu olur.»
- (2) **Jiva:** Jaina kozmolojisine göre, Evren, uzuvlarında ve çeşitli katmanlarında deveran eden «jiva»lar («yaşam monadları») sayesinde canlılık kazanan ve hiçbir zaman ölmeyecek olan bir canlı organizmadır.
- (3) **Kast sistemi:** Hindistan'da halkın ayrılmış olduğu, birbirine karşı kapalı sınıfların tümünü kapsayan sistem.
- (4) **Tathagata:** Buddha'nın, kendisi için kullandığı bir ünvan. '[Önceden] gelmiş ve gitmiş' olan ve böylece, bu ünvanı kendisinden önce kullananlarla aynı Hakikat'i öğreten Kişi anlamına gelir.
- (5) Hadis: Hz. Muhammed.
«Bir insanın gerçek zenginliği, onun bu dünyada yaptığı iyiliklerdir.»
- (6) Kadri... (Yüksek Rehber Ruh)... 6-2-1953
«Kusur itirafı, hatânın tekerrürünü sekteye uğratar.
«İyiliği unutursan ruhta yer bırakır.
«Fenalığın bir hatâ olduğu kabûl edildikçe içten atılması kolaylaşır.
«Elde olmayan hareketler diye tavsif ettiğiniz hâdiseler, zamanla sizde yerleşmiş fikirlerin unutulduğunu sandığınız bir anda size hâkim olması neticesidir.
«Düşüncelerinizden bile mesulsünüz diye senelerce evvel söylediğim söz, fena düşüncelerinizin, günün birinde sizi de tesiri altına alması ihtimalinden ileri gelmiştir.»
- (7) Hikmet Erhan Bener :
«Herkes, kendisine sakladığı en dürüst mantığıyla, kötülüklerinin farkındadır.»
- (8) **Sankhya:** Efsanevi ermiş Kapila'nın kurduğu ve bir «ilk madde» («prakrti») ile bundan bağımsız «ruh»un («puruşa») mevcudiyetinden bahseden dualist Hint felsefe ekolüne ve bu ekolün izleyicilerine verilen ad.
- (9) **Belirlenim:** İradenin ya da olayların, bir başka şeyle belirlenmiş olması.
- (10) **Öz-beirlenim:** Kişinin, kendi eylemlerini özgürce belirlemesi.

- (11) Aynı şekilde, bir insanın, bu yaşamda yaptığı iyilik ve kötülüklerin meyvasını tümüyle bu yaşamda almaması, gelecekteki doğumların gerçekliğine işaret eden bir husustur.
- (12) **Yajnavalkya Smrti**, 1/349 ve **Manu Smrti**, 7/205.
- (13) Hadis: Hz. Muhammed.
 «Hayır hazineleri de Allah katında, şer hazineleri de; ne mutlu o kişiye ki Tanrı, onu hayır için anahtar yapmıştır, şer için kilit. Vay o kişiye ki Tanrı, onu şer için anahtar etmiştir, hayır için kilit.»
 İbni Sina: (980 - 1037)
 «İyilik ve kötülük Allah nazarında, insan nazarında olduğu gibi değildir, yoksa yırtıcı aslan yaratılmazdı.»
- (14) **Hazf**: Aradan kaldırma, giderme, silme.
- (15) **Lâşey**: Önemsiz, bir şey değil.
- (16) **Fatalizma**: Her şeyin, alinyazısına göre önceden belirlenmiş olduğuna, insanın bu önceden belirlenmiş olan alinyazısını değiştiremeyeceğine inanan dünya görüşü.
- (17) Bkz: **Dostlar Plânı - 2...** Dipnot - 55.

KAYNAK VE DANIŞMA KİTAPLARI

- 1 — BASHAM, A.L. *The Wonder that was India*, London, Fontana, 1975.
- 2 — BRENA, Steven F. *Yoga Medicine*, New York, Pelican Books, 1976.
- 3 — HIRIYANNA, M. *The Essentials of Indian Philosophy*, Bombay, George Allen Unwin (India) Private Ltd., 1973.
- 4 — HUMPHREYS, Christmas. der., *The Wisdom of Buddhism*, London, Rider, 1974.
- 5 — MASCARO, Juan. çev., *The Bhagavad Gita*, Baltimore, Maryland, Penguin Classics, 1975.
- 6 — YOGANANDA, Pramahansa. *Autobiography of a Yogi*, Bombay, Jaico Publishing House, 1971.
- 7 — ZIMMER, Heinrich. *Philosophies of India*, New York, Meridian Books, 1957.
- 8 — *What is Karma*, San Jose, California, The Rosicrucian Order.

TANRIYA DOĞRU

**Biz bilinmezden geldik
Gene bilinmeze doğru
Tanrı bilgiyle bezemiş
Bu bitmeyecek yolumuzu**

**Her adımında mutluluk
Her adımında mutsuzluk
İle yoğrularak sonunda
Işık kaynağını bulduk**

**Artık ikilemler de bitti
Rahimle-Rahman'dan olduk
Bizden Tanrı'ya doğru
Sonsuz yola koyulduk**

**27-3-1980
İstanbul**

Karma Yasası, fizikteki etki - tepki yasası gibidir, fakat çeşitli değişimler ve özellikler dahilinde. Karma Yasası, en açık ve belirli ifadeleri ile, kişinin, yaptığı ile yapılması, etliğini bulması veya etkliğini biçmesi'dir. Her varlık, meydana getirdiği bir eylemin, muhakkak, şu veya bu türlü bir sonucu ile karşılaşır. Bu olgu, kuşkusuz pek girift mekanizmalar ile gerçekleşirse de, olay gene Karma Yasası dahilinde cereyan eder.

Burada en önemli sorun, bir sebebin, hangi zaman veya mekân da sonuca ulaşacağıının bilinmesi veya bilinmeyiştir. Her kişinin bir Yaşam Defteri vardır. Bu konu, Bilgiler Planı isimli yapıtımızda, çok derinlemesine işlenmiştir. Varlığın tüm fiziksel ve ruhsal faaliyetleri, bu kişisel yaşam defteri'ne işlenir. Bu işlenen yazılar, yeri ve zamanında, kesinlikle bir sonuca ulaşırlar, ve bu olgu, kişinin evrim alanında, itici, öğretici, eğitici vb. özellikler olarak kullanılır.

Kimse, yaptıklarının sonuçlarını yaşamaktan kaçınamaz. Bir eylemin neticesi, nerede olursa olsun, kişiyi muhakkak bulur. Siz bu yapıtı okuduktan sonra, çeşitli faaliyetlerinizin nasıl şaşmaz bir sonuca karşılık bulduğunu, kendi yaşamınızda görebileceksiniz, fakat gözlem içerisinde olmanız koşuluyla..

Bu yapıtla, şu hususlara ilişkin bilgi edinebilirsiniz :

Karma Yasası ve İşleyiş Biçimi'ne İlişkin Görüşler.
Karma Yasası ve Ruhsal-Fizik Mekânlar'daki Tezahürleri.
Karma Yasası ve Varlığını Faaliyetlerinin Sonuçları.

Hint Düşüncesi ve Karma Yasası'na İlişkin Öğrettiler.
İslam Düşüncesi ve Karma Yasası'na İlişkin Yorumlar.
Karma Yasası ve Yaşamın İşleyişinin Görkemli Düzeni.